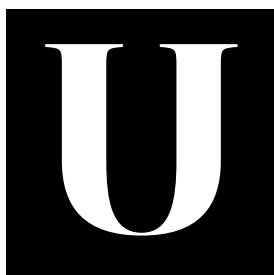

Koppling mellan redovisning av klimatpåverkan och finansiella rapporter behövs

I den här artikeln belyser FAR:s Strategigrupp Redovisning behovet av en koppling mellan företags arbete med, samt redovisning av, klimatpåverkan och deras finansiella rapporter. Denna koppling avser såväl värderingsfrågor som upplysningar. Bakgrunden är den över tid ökande hållbarhetsrapportering som svenska företag offentliggör, innefattande både miljömässiga och sociala frågor.

Text: **FAR:s Strategigrupp Redovisning genom Pernilla Lundqvist, Göran Arnell och Jan Marton**

UNDER ETT ANTAL år har frivillig rapportering ökat, ofta med tillämpning av standarder från Global Reporting Initiative (GRI). Detta förstärks av krav på mer och mer obligatoriska rapporteringskrav från EU, med införande av Non-Financial Reporting Directive (NFRD) 2017 och kommande betydligt högre krav i Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) från 2024¹.

Ett område inom miljömässig hållbarhet som har fått särskild uppmärksamhet är effekter av klimatförändringar och åtgärder för att reducera konsekvenserna av dessa. Följaktligen lämnar många svenska företag mycket klimatrelaterad information, exempelvis vilka åtgärder de vidtar för att minska sina utsläpp av koldioxid. Företag kan även påverkas av klimatförändringar vilket de också lämnar upplysningar om. Det är viktigt att säkerställa samstämmighet med dessa upplysningar och företags finansiella rapporter i de fall klimatrelaterade åtgärder samt klimatrelaterad påverkan förväntas ha finansiella effekter och att säkerställa att relevanta upplysningar lämnas i de finansiella rapporterna. Detta är ett område där förväntningarna från användare av finansiella rapporter ökar.

Även om kopplingen mellan klimatpåverkan och företagens finansiella rapporter inte nödvändigtvis är väsentligt rent kvantitativt finns stora förväntningar från både användare och tillsynsorgan att företag beskriver hur klimatrelaterade frågor beaktas vid upprättande av finansiella rapporter utifrån att effekterna kan vara väsentliga ur ett kvalitativt perspektiv. I denna artikel ges exempel på tänkbara effekter

som måste beaktas i företagens finansiella rapporter. Fokus är på företag som tillämpar IFRS men frågeställningarna är ofta desamma i företag som tillämpar K3.

Reglering

Det finns ännu inga särskilda redovisningsstandarder från International Accounting Standards Board (IASB) som behandlar klimatrelaterade effekter på värdering, presentation och upplysningar i finansiella rapporter, utan det är redan befintliga standarder som måste beaktas. Till exempel finns ett övergripande krav i redovisningsstandarderna att företagen ska lämna information som användarna behöver för att de ska förstå effekten av särskilda transaktioner, händelser och förhållanden på företagets finansiella ställning och resultat. I ljuset av nuvarande fokus på och effekter av klimatförändringar behöver företagen därför säkerställa att de har bedömt vilka upplysningar som är nödvändiga i detta sammanhang för att de finansiella rapporterna ska vara upprättade i enlighet med IFRS (IAS 1 p 112(c) 2). Ytterligare standarder, utöver IAS 1, som aktualiseras i samband med dessa frågor är till exempel IAS 16 *Materiella anläggningstillgångar*, IAS 36 *Nedskrivningar*, IAS 37 *Avsättningar, eventuell förpliktelser och eventualtillgångar* och IAS 40 *Förvaltningsfastigheter*.

Det som varje företag måste göra är därför att identifiera vilka klimatförändringar som kan påverka verksamheten och hur detta samt företagens hållbarhetsmål kan komma att påverka de finansiella rapporterna. Klimatrelaterade effekter kan ta sig olika uttryck i olika företag. Det kan handla om fysisk påverkan när klimatet ändras, nya regleringsmässiga krav, eller sjunkande efterfrågan på produkter med hög klimatpåverkan. Företag kan tvingas till åtgärder

genom fysiska eller regleringsmässiga förändringar, eller frivilligt vidta åtgärder för att stärka relationen till kunder, leverantörer eller andra intressenter.

En genomgång behöver ske av respektive post i såväl resultat- som balansräkningen för att bedöma vilka effekter klimatförändringarna kan innebära och slutligen behöver upplysningskraven ses över.

Tillsyn

Både reglerare och tillsynsorgan har stort fokus på kopplingen mellan climateffekter och finansiell rapportering. IFRS Foundation har nyligen bildat en rådgivningsgrupp, Integrated Reporting and Connectivity Council (IRCC), vars syfte är att agera rådgivare till IFRS Foundation Trustees, IASB och ISSB², ta fram vägledning avseende hur normer från IASB och kommande normer från ISSB ska kopplas ihop med varandra, samt hur IASB och ISSB ska applicera principer från Integrated Reporting Framework³ till sina projekt.

Dessutom har IASB beslutat att lägga till ett projekt om klimatrelaterade risker på sin agenda. Det kan innebära en översyn av befintliga standarder, inklusive klargörande av vilka ändringar som kan behövas för att företag på ett bättre sätt ska redovisa klimatrelaterade risker i de finansiella rapporterna.

Även redovisningstillsynen har fokuserat på kopplingen mellan redovisning av klimatpåverkan och de finansiella rapporterna, vilket ger exempel på vad som kan vara viktigt att tänka på utifrån olika redovisningsområden vid upprättande av finansiella rapporter. Dock måste bedömning ske från företag till företag baserat på typ av verksamhet som bedrivs, bransch, miljö- och hållbarhetsmål etcetera.

Tillsynsorganet på EU-nivå, ESMA, har genom internationellt påbud manat de nationella tillsynsorganen inom EU att prioritera tillsyn av klimatrelaterade risker i den finansiella redovisningen enligt IFRS i årsredovisningar för 2022. Klimat har även varit ett prioriterat område i tillsynen tidigare år.

Nämnden för svensk redovisningstillsyn (Nämnden) har redan gjort flera nedslag hos bolag avseende bristande hänsyn till klimatrisker i redovisningen avseende värdering och upplysning. Nämnden har konstaterat att ett bolag beskriver sin exponering mot klimatrelaterade risker på generell nivå i hållbarhetsrapporten men dessa risker avspeglas inte i den finansiella rapporteringen. Bolag som beskrivit klimatrisker och tillhörande omställningsrisker har fått frågor från Nämnden om hur dessa risker påverkat antaganden och bedömningar som ligger till grund för nedskrivningsprövning av berörda anläggningar och bolagets bedömning av anläggningarnas nyttjandeperioder. Nämnden tolkade beskrivningarna som indikationer på potentiellt

nedskrivningsbehov. I december 2022 publicerade den norska tillsynsmyndigheten, Finanstilsynet, en rapport baserat på en praxisundersökning i norska företag som ger konkreta och viktiga inspel till den finansiella rapporteringen⁴.

Det kan alltså konstateras att klimat- och omställningsrisker börjar bli alltmer påtagliga och kan påverka den finansiella redovisningen, åtminstone genom specifika upplysningar om bedömningar som görs i fråga om nedskrivningsprövning, nyttjandeperioder och avsättningar. Det är viktigt att hållbarhetsrapporten och annan icke-finansiell rapportering är konsistent med vad som presenteras i de finansiella rapporterna med tillhörande notupplysningar.

Det bör även noteras att ESMA, och därmed även Nämnden, anser att bolagen bör samla klimatrelaterad information i separat not i den finansiella delen av årsredovisningen alternativt hänvisa till var de klimatrelaterade upplysningarna finns. Bolag som inte anser sig påverkas väsentligt av klimatförändring bör lämna upplysning om hur bolaget kom fram till denna slutsats. ESMA förväntar sig att företag lämnar upplysningar om hur klimatrelaterade frågor har behandlats i nedskrivningstester och tillhörande känslighetsanalyser, och att detta krävs för att uppfylla upplysningskraven enligt enskilda redovisningsstandarder såsom IAS 36 *Nedskrivningar*. Det förväntas också att upplysningarna inte är standardiserade texter om hur klimatpåverkan har beaktats, utan ger en företagsspecifik förklaring till hur och i vilken utsträckning klimatförändringarna påverkar eller inte påverkar de finansiella rapporterna för det enskilda företaget.

Konkreta överväganden

Mot bakgrund av ovanstående behöver företag i sina kommande finansiella rapporter identifiera:

- Vilka klimatrelaterade risker verksamheten står inför
- Vilka åtgärder som behöver genomföras för att exempelvis ställa om verksamheten
- Hur ovanstående punkter kan påverka den finansiella rapporteringen både på kort och lång sikt.

Det är i sammanhanget viktigt att poängtera att företag kan påverkas såväl positivt som negativt i olika avseenden.

Detaljhandeln påverkas av förändrade konsumtionsbeteenden, exempelvis genom att kunder inte vill konsumera produkter där det gått åt mycket vatten i tillverkningsprocessen eller att kunder väljer varor som inte transporterats långa sträckor. Att använda sig av mer miljövänliga råvaror i tillverkningsprocesser samt att i ökad utsträckning använda transporter med mindre climateffekt kan

”Klimatpåverkan kan leda till att en tillgång snabbare blir omodern. Juridiska restriktioner kan innebära att användningen av tillgångarna begränsas eller inte alls kan användas.”

innebära ökade kostnader. Detta behöver avspeglas i de finansiella rapporterna, exempelvis i riskbeskrivningar och nedskrivningstester.

Nedan ges ett antal exempel, uppdelat per redovisningsområde och/eller bransch, på sådant som behöver beaktas vid upprättande av finansiella rapporter.

Materiella anläggningstillgångar och nedskrivningar

Om företag står inför ett behov av att byta ut hela eller delar av sin produktionsutrustning för att minska sina utsläpp triggas det frågan om översyn av nyttjandeperiod, översyn av restvärde och potentiellt nedskrivningsbehov eftersom de framtida ekonomiska fördelarna från utrustningen kan ha förändrats. Även framtida åtaganden för avveckling, nedmontering och/eller bortforsling kan ha förändrats. Klimatpåverkan kan leda till att en tillgång snabbare blir omodern. Juridiska restriktioner kan innebära att användningen av tillgångarna begränsas eller förbjuds. I de mest extrema fallen, om vissa tillgångar blir otillgängliga till följd av klimathändelser eller statliga åtgärder, kan ett företag till och med förlora kontrollen över tillgångarna permanent. Den finansiella påverkan kan alltså bli ökade avskrivningar till följd av kortare nyttjandeperioder eller minskade restvärden, högre avsättning för framtida åtaganden samt behov av nedskrivning. Liknande effekter kan även gälla för immateriella tillgångar.

Klimatrelaterade risker kan följaktligen ha en betydande inverkan på nedskrivningar, där riskerna först och främst kan vara en indikation på nedskrivningsbehov och utlösa ett behov av nedskrivningsprövning. Detta gäller alla tillgångslag där IAS 36 Nedskrivningar tillämpas såsom

materiella anläggningstillgångar, immateriella tillgångar och goodwill.

Till exempel kan en nedgång i efterfrågan på produkter som släpper ut växthusgaser vara en indikation på ett nedskrivningsbehov för en fabrik som tillverkar dessa produkter. Vidare kan de indata och antaganden som används både för att beräkna nyttjandevärde och verkligt värde minus försäljningskostnader avsevärt påverkas av klimatrelaterade risker. Det är i samband med framtagande av nyttjandevärdet viktigt att beakta påverkan på kassaflöden hänförligt till förändrade framtida intäkter relaterade till förändrat konsumtionsbeteende samt förändrade framtida kostnader.

Utöver eventuella kvantitativa effekter är det även viktigt att beakta upplysningskraven. Upplysningar om nedskrivningar kan behöva inkludera förklaringar av klimatrelaterade effekter. Där klimatrelaterade risker skulle kunna ha en betydande inverkan på ett företags verksamhet. Företagen måste då se detta ur användarnas perspektiv, det vill säga de måste bedöma huruvida information om hur klimatrelaterade risker har inkluderats i beräkningarna av återvinningsvärdet är relevant för användarna av de finansiella rapporterna. I vissa fall kan slutsatsen att inte justera en nedskrivningsmodell för klimatrelaterade risker baseras på betydande bedömningar eller antaganden som företaget också bör förklara i relaterade upplysningar.

Avsättningar och eventualförpliktelser

Företag kan ådra sig olika typer av åtaganden såsom att staten tar ut avgifter från företag om de misslyckas med att uppnå vissa miljömål eller att åtgärder eller uttalanden från företaget kan ge upphov till informella förpliktelser för vilka avsättningar måste

redovisas. Detta kan aktualiseras även i avsaknad av lagstiftning som kräver att företaget agerar. Vidare kan ingångna avtal bli förlustbringande exempelvis till följd av lägre uppskattad försäljning och/eller ökade kostnader som ett resultat av klimatrelaterade förändringar eller regleringar. Även omstruktureringar kan aktualiseras såsom att verksamheter ställs om från att vara fossilbaserade till att bli mer elektrifierade.

Ett exempel är om ett företag driver en verksamhet som är starkt beroende av fossila bränslen för vilket företaget redan har redovisat en nedskrivning, men där en avsättning för avveckling av en anläggning även skulle kunna aktualiseras, eftersom företagets hållbarhetsstrategi lovar koldioxidneutralitet till 2030. Detta skulle realistiskt sett endast kunna uppnås genom att ersätta anläggningen med en nyare och mer miljövänlig fabrik på medellång sikt – det vill säga snabbare än ursprungligen förväntat. Som ett resultat av denna plan måste företaget tidigarelägga tidpunkten för de förväntade kassaflödena för avveckling av anläggningen. Företag måste lämna en indikation om osäkerheterna avseende beloppet eller tidpunkten för eventuella utflöden samt viktiga antaganden om framtida händelser. I den mån klimatrelaterade risker påverkar antaganden eller osäkerheter, bör företagen förklara detta i sina upplysningar.

Det är dock viktigt att poängtera att kriterierna för att redovisa en avsättning, till exempel för omstrukturering, förlustkontrakt eller återställning, måste vara uppfyllda. Det innebär att det måste finnas en förpliktelse (formell eller informell) till följd av inträffad händelse och att åtagande måste finnas mot tredje man, inte mot företaget självt. Därutöver ska det vara sannolikt (mer än 50%) att ett utflöde av resurser kommer ske för att reglera förpliktelsen och slutligen ska en tillförlitlig uppskattning av beloppet kunna göras. Är inte dessa villkor uppfyllda får ingen avsättning redovisas (däremot kan upplysning i form av eventualförpliktelse krävas).

Upplysning om viktiga uppskattningar och bedömningar (IAS 1)

Det finns ett övergripande krav på att upplysa om källor till osäkerhet i uppskattningar i IAS 1. Om uppskattningarna som ett företag gör om framtiden innebär en betydande risk för en väsentlig justering av de redovisade värdena för tillgångar och skulder under nästkommande räkenskapsår, ska företaget upplysa om dessa antaganden, tillgångarnas och skuldernas karaktär och deras redovisade värde vid rapportperiodens slut. Informationen ska hjälpa användare av de finansiella rapporterna att förstå den uppskattning som ledningen gjort och vad upplysningarna kommer att innehålla beror på fakta och omständigheter i det specifika fallet.

Företagen kan ytterligare behöva förklara effekten av olika potentiella klimatscenarier på betydande uppskattningar som görs vid upprättandet av den finansiella rapporten. Dessutom skulle företagen vanligtvis förklara ändringar som gjorts i tidigare antaganden.

IAS 1 har också ett övergripande upplysningskrav för att säkerställa att de finansiella rapporterna innehåller all information som skulle anses vara väsentlig och relevant för att förstå dem men som inte presenteras någon annanstans i de finansiella rapporterna. Detta kan vara särskilt betydelsefullt för företag vars finansiella ställning eller resultat påverkas mycket av klimatrelaterade frågor. Företagen behöver säkerställa att deras upplysningar om väsentliga uppskattningar och annan relevant information i de finansiella rapporterna är förenliga med den icke-finansiella information som lämnas på annat håll, till exempel i företagets hållbarhetsrapport, i relation till:

- a) klimatrelaterade frågor
- b) påverkan och beaktande av klimatrelaterade risker, och
- c) alla väsentliga upplysningar i samband med betydande bedömningar och uppskattningar av osäkerhet som uppstår till följd av klimatrelaterade risker.

Fastighetsbranschen

En bransch som i många sammanhang lyfts fram som en bransch med stor klimatpåverkan är fastighetsbranschen och vi kan även se att tillsynsorgan ställer många frågor till företag i denna bransch. Detta kan bland annat förklaras av dessa företags högt ställda miljömål. Många svenska noterade fastighetsbolag lovar att de ska ha netto-noll-utsläpp av växthusgaser redan år 2030, vissa ännu snabbare. Detta förutsätter att nya fastigheter måste byggas med hållbart material såsom trä eller återvunnet material, med användning av nya energieffektiva tekniska lösningar och fossilfria transporter. Samtidigt innebär det att befintliga byggnader står inför investeringsbehov i energieffektiviserings-teknik och egenproducerad förnybar energi. Det leder i sin tur till att det kan bli aktuellt med utrangering i förtid av befintliga ventilations- och värmesystem, med mera, samt investering i nya tekniska lösningar alternativt att fastigheterna avyttras. Att ligga väl framme i klimathantering kan vara en konkurrensfaktor för att attrahera såväl finansiärer som köpare respektive hyrestagare av fastigheter. Detta är sådant som företagen måste beakta i sina fastighetsvärderingar. Om företagen inte ställer om i tid är risken stor för dyrare lösningar med utsläppsavgifter/utsläppsrätter samt kostnader för klimatkompensation, med mera.

Det har även blivit vanligare att fastighetsbolag, men även bolag i andra branscher, investerar i solceller, vind- och vattenkraft samt skog. Dessa tillgångsslag har tidigare främst funnits i energiföretag och det är inte självklarhet hur dessa investeringar ska redovisas och värderas i företag som inte är energiföretag. Ska till exempel skogen redovisas och värderas i enlighet med IAS 2 *Varulager*, IAS 16 *Materiella anläggningstillgångar*, IAS 40 *Förvaltningsfastigheter* eller IAS 41 *Jord- och skogsbruk*? Klimatanpassningar kan alltså ge upphov till nya tillgångsslag samt verksamheter av annan karaktär och värderingsgrund än förvaltningsfastigheter. Det ställer krav på annan presentation i resultat- och balansräkning, samt adekvata upplysningar för att beskriva verksamhetens utveckling.

Hur gå vidare?

Som vi noterat i artikeln kan det finnas många olika skäl till att företags finansiella rapporter påverkas av klimataspekter. Vi har angett vissa exempel, men det finns i praktiken många fler situationer när frågan kan uppstå. En svårighet företag ställs inför är att det är effekter på det egna företagets verksamhet som ska avspeglas i de finansiella rapporterna, det vill säga allmänna och generella effekter är primärt inte av intresse. En annan svårighet är att det i dagsläget kan finnas förväntan från omvärlden om upplysningar om klimatrelaterade effekter, även i företag där den uppskattade finansiella effekten är begränsad. Det gör att frågeställningen berör ett stort antal företag. Dessutom, trots att de exempel på standarder som anges i artikeln i samtliga fall är hämtade från IFRS, är frågeställningarna i stor utsträckning även tillämpliga i K3-företag. Frågeställningen är även relevant för företag som inte omfattas av kraven på att upprätta en hållbarhetsrapport.

Hur kan företag då konkret gå till väga? Viss vägledning kan hämtas i det utbildningsmaterial som IFRS Foundation givit ut⁵, som innehåller exempel på hur klimatrisker kan påverka värdering och upplysningar vid tillämpning av IFRS inklusive referenser till relevanta paragrafer i standarderna.

Utbildningsmaterialet diskuterar också väsentlighet. Även om detta utbildningsmaterial inte lägger till eller ändrar kraven i standarderna är det användbar vägledning för såväl upprättare som användare av de finansiella rapporterna. Revisorer och redovisningsspecialister kan ge mer företagsspecifik vägledning.

FAR:S STRATEGIGRUPP REDOVISNING

genom

PERNILLA LUNDQVIST

EY

GÖRAN ARNELL

KPMG

JAN MARTON

Handelshögskolan vid Göteborgs universitet

Fotnoter

- 1) CSRD ska implementeras i svensk rätt, ett arbete som för närvarande pågår. Det nya direktivet kommer omfatta ett större antal företag än NFRD, med olika ikraftträdandetidpunkter beroende på företag och storlek. Denna artikel redogör dock inte ytterligare för detta direktiv.
- 2) International Sustainability Standards Board.
- 3) Ett ramverk utgivet av Integrated Reporting som är en del av IFRS Foundation. Ramverket som är frivilligt att tillämpa syftar till att skynda på processen med integrerad rapportering.
- 4) Temarapport - Informations om klimatrelaterade förhållanden i årsrapporterna (finansstilsynet.no).
- 5) Educational material: the effects of climate-related matters on financial statements prepared applying IFRS standards, IFRS Foundation, November 2020.